

STORTINGET

Representantforslag 136 S

(2023–2024)

fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Marie Sneve Martinussen
og Tobias Drevland Lund

Dokument 8: 136 S (2023–2024)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Seher Aydar, Marie Sneve Martinussen og Tobias Drevland Lund om å reservere anbud for ideelle aktører

Til Stortinget

Bakgrunn

Velferden i Norge ble til ved at fellesskapsløsninger ble bygget opp av offentlige og ideelle aktører for å dekke befolkningens grunnleggende behov.

Velferdstjenester er ikke som andre tjenester. Folk som trenger velferdstjenestene, er ofte i en sårbar situasjon og avhengige av andres prioriteringer og beslutninger. Da kan ikke det kommersielle profittmålet stå i veien for det tillitsbaserte møtet mellom brukere og tjenestene. Alle penger som er bevilget til velferdstjenester, som rusomsorg, må gå nettopp til det, ikke til privat berikelse.

Det går et viktig skille mellom de private ideelle aktørene og kommersielle aktører. For kommersielle aktører er den økonomiske gevinsten hovedmotivet for å gå inn i velferden. Det skiller seg grunnleggende fra ideelle, som driver nonprofit. Kommersielle aktører kan være store konsern som trekker milliarder av kroner ut av velferden og over til privat berikelse og/eller internasjonale finansfond. De har ofte store økonomiske muskler, og får i dag i rusomsorgen konkurrere mot ideelle rusinstitusjoner som har vært et mangfoldig supplement til offentlige tilbud.

I januar 2024 lyste Helse Sør-Øst (HSØ) ut anbud innenfor tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB). Anbudet ble ikke reservert for ideelle, slik først forespeilet, men ble også åpnet for kommersielle aktører. Samtidig reduseres antallet døgnplasser i anbudet med 123. Dette er plasser som pasientene i regionen trenger. I tillegg til å åpne for kommersielle aktører som nå skal konkurrere mot ideelle, har Helse Sør-Øst også besluttet å vekte pris høyest. Dette gjør det spesielt krevende for små ideelle tilbud å konkurrere mot kommersielle aktører. Det kan også ha store konsekvenser for ideelle, som har bygget opp fagmiljø over lang tid.

Anbudsprosessen i HSØ har også skapt bekymring for at ideelle klinikker som Arken, landets eneste behandlingssted kun for kvinner, kan bli nødt til å legge ned tilbudet. Kvinnehelseutvalget peker på at flere studier viser at kvinnerettede tiltak innen rusbehandling gir bedre resultater for kvinner, spesielt gravide og småbarnsmødre. Helsedirektoratet anbefaler at kjønns spesifikke behandlings- og oppfølgingsbehov ivaretas. Allikevel finnes det nesten ingen slike tilbud for kvinner med rusbrukslidelser i dag.

Kommersielle aktører dukker opp der det offentlige sliter med kapasitet og underfinansiering av egne tjenester. Over tid har dette blitt satt i system, der private aktører – ideelle og kommersielle – konkurrerer om å vinne anbud på tjenester. Anbud på velferdstjenester legger nesten alltid vekt på pris, slik HSØ nå gjør. Når ideelle og kommersielle aktører skal konkurrere om de samme anbudene, har de veldig ulike forutsetninger, siden kommersielle er motivert av profitt og ideelle ikke er det. Dette tvinger likevel de ideelle aktørene inn i rammer satt på de kommersielle aktørenes premisser, og de må konkurrere på kommersielle vilkår. Ideelle virksomheter har best forutsetning for samarbeid med

det offentlige gjennom langsiktige avtaler. Når ideelle aktører skvises eller tvinges til å operere på kommersielle premisser, truer det også ideelles særtrekk og påvirker tilbudet til pasientene.

Forslagsstillerne minner om at det i Hurdalsplattformen står at regjeringen både vil «[v]idereutvikle det gode samarbeidet med ideelle aktører innenfor helse- og omsorgssektoren» og «[u]tnytte handlingsrommet i anskaffelsesregelverket for å prioritere ideelle tjenesteytere og langsiktige avtaler basert på kvalitet.»

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

for s l a g:

1. Stortinget ber regjeringen sikre at helseforetakene reserverer anbud for ideelle aktører i de velferdssektorene der anbud er anskaffelsesformen per i dag.
2. Stortinget ber regjeringen fase ut anbud som anskaffelsesform i helse- og omsorgssektoren, og erstatte det med styrkede tilbud i egenregi og langsiktig samarbeid med ideelle aktører.

9. april 2024

Seher Aydar

Marie Sneve Martinussen

Tobias Drevland Lund